

Urša Pajk in Tamara Vodopivec, Ljubljana

FRESKE

HRVAŠKE SKUPINE V STRAHOMERJU

Namen članka je uvrstitev freske Pohoda in poklona svetih treh kraljev v Strahomerju v skupino t. i. hrvaških slikarjev. V prvem delu so zapisani osnovni podatki o cerkvi v Strahomerju in temeljne značilnosti hrvaške skupine. V drugem sledi slogovna primerjava spomenikov te skupine s Strahomerjem, na podlagi katere je mogoče obravnavane freske zanesljivo uvrstiti v ta krog. Na koncu je dodan tudi seznam vseh lokacij.

Blizu Ljubljane leži majhna vas Strahomer na Barju s podružnično cerkvijo sv. Jakoba. Cerkevica je enoladijska in je nastala ob koncu 15. stoletja. Posvetili so jo leta 1495, predelali pa v 17. stoletju. Takrat je nastal nov, nizek in širok prezbitarij. Obok v prezbitariju ima zvezdasto, s plitvim grebenom poudarjeno mrežno členitev, značilno za čas protireformacije in škofa Tomaža Hrena. Okoli cerkve je bilo nekdanj pokopališče, od katerega je ohranjen samo nizek zidec ovalne oblike. Ob zahodni strani cerkve stoji čokat zvonik, ki označuje tudi vhod v samo cerkev. Ponaša se z biforo ter čebulasto, v zaključku piramidalno oblikovano streho. Ladja cerkve je skoraj kvadratna (9,6 x 8 metrov) in ima nizek banjast obok, ki je bil v 16. stoletju še raven in za meter nižji. Ohranjena je notranja cerkvena oprema iz 17. in 18. stoletja. Glavni oltar je posvečen sv. Jakobu in je lep primer zlatega oltarja iz prve polovice 17. stoletja, stranski oltar sv. Antona Padovanskega, ki ga v celoti oblikuje mesnati akant, pa je z začetka 18. stoletja. Na stenah je še dobro izdelan Križev pot iz druge polovice 18. stoletja.

Celotno severno steno zavzema freska Pohoda in poklona svetih teh kraljev iz prve polovice 16. stoletja (sl. 1, 2). Na zunanjsčini so ohranjeni fragmenti fresk, in sicer po eden na levi in desni strani vhoda ter na južni fasadi. Na severni steni je bila naslikana freska (verjetno sv. Krištofa), ki so jo sneli in je danes v Ljubljani (po zadnjem podatku v Mestnem muzeju). V zahodno steno je bilo vzdanih več rimskih kamnov, ki so jih prestavili v lapidarij v proštjski cerkvi sv. Mihaela v Iški vasi.

Restavracija freske Pohoda in poklona svetih treh kraljev je potekala v letih 1987 in 1990. Dela je vodil akademski slikar restavrador – specialist Marko Butina. Zahodna polovica freske, ki jo zavzema Pohod, je bila v sorazmerno slabem stanju, saj so jo ob predelavi cerkve (v 17. stoletju) precej poškodovali z vzidavo novega okna in dveh obočnih lokov. Poleg tega je v spodnjem delu svoje naredila tudi talna vlaga, saj je stena kristalizirala (siga), Poklon pa je bil skrit pod nekvalitetno fresko sv. Antona Puščavnika s preloma 19. v 20. stoletje. To fresko so dokumentirali, nato pa jo odstranili; po njej naj bi bila izdelana replika (na platno) in prezentirana nekje v cerkvi.

Pri odstranjevanju preslikave se je pokazal podpis slikarja in natančna letnica nastanka fresk: »... *Hic fuit Petrus de...* (nečitljivo) ... 1536...«. S tem je bil identificiran v okviru hrvaške skupine doslej še neznani mojster Peter. To je poleg Tomaža iz Senja že drugo slikarsko ime iz te skupine.

Mojstri hrvaške skupine so v prvi polovici 16. stoletja na slovenskem ozemlju poslikali več cerkva na različnih koncih Slovenije, tako na Primorskem, Notranjskem, Dolenjskem in Gorenjskem kot tudi v Zasavju ter ljubljanski okolici. Potujoče delavnice slikarjev so prihajale k nam z glagoljaškimi popi, ki so v naših krajih maševali.¹

Med seboj verjetno niso bile neposredno povezane, saj se freske razlikujejo, imajo pa tudi nekatere skupne značilnosti oz. elemente, ki jih združujejo. Na splošno ne kažejo visoke kvalitete, ampak so bolj poljudne in dekorativne, pri čemer se program poslikav ponavlja in delno sledi pravilom poslikave kranjskega prezbiterija; značilna ikonografija je razvidna v seznamu lokacij na koncu članka, podrobno pa jo je obdelal J. Mikuž v svojem članku iz leta 1973.²

Slogovno bi freske hrvaške skupine lahko uvrstili na mejo med gotiko in renesanso. Gotski je prostor, ki je v nekaterih primerih povsem neupoštevane (figure zasedajo ves prostor, globine ni). Slikarji so poskušali doseči globino z nizanjem prostorskih planov. Renesansa zaznamo v opazovanju narave, človeških in živalskih fiziognomijah in drobnih elementih (angelske glave, modna obleka pažev). Barve so

¹ Več o teh razmerah v: J. Mikuž: *Podobe Gallusovega časa*, Ribnica 1991.

² Mikuž: *Slikarstvo hrvaške skupine v 16. stoletju na Slovenskem*, ZUZ n. v., 10/1973, str. 13–29.

GRADIVO

1. *Poklon sv. treh kraljev* v p. c. Sv. Jakoba v Strahomerju

2. Konj in dva psa, detajl s *Poklona sv. treh kraljev* v p. c. Sv. Jakoba v Strahomerju

3. Bordura, detajl s *Poklona sv. treh kraljev* v p. c. Sv. Jakoba v Strahomerju

topele, zemeljske: prevladujeta rdeča in rumena, pa še travnato zelena in bela. Modra je izraziteje opazna le v enem primeru (v Taboru). Vendar je treba poudariti, da so barve ponekod bolj ohranjene, drugod manj, pri čemer ne smemo pozabiti, da so bile nekatere freske že restavrirane. Bordure, ki okvirjajo posamezna polja s prizori, imajo večinoma enako ali zelo podobno zaporedje barv. Na obeh straneh se praviloma zaključujejo z dvema rdečima črtama z belo v sredi, medtem ko so v Strahomerju notranje črte bordure zelena, bela in rumena (ponekod še modra) (sl. 3). Te barve, čeprav ne v istem vrstnem redu, se pojavljajo v bordurah vseh cerkva, razen v Lopati in Nadlesku, kjer jih sestavlja izključno cvetni vzorec, ki ima za osnovo preprost štirilistni cvet. Velikokrat je čez barvne črte vtisnjen geometrijski vzorec.

Vse freske so bogato potiskane s patroniranimi vzorci. Povsem enakih ni, so si pa nekateri močno sorodni (npr. rombast vzorec na borduri v Strahomerju, Vinah, Volči in Taboru). Uporabljeni so ne samo na bordurah, ampak tudi na oblačilih, za ozadja ali pa so naključno razporejeni po praznem prostoru na prizorih (*horror vacui*). Velikokrat je nebo prekrito z vodoravnimi modrimi črtami, ki so v več primerih obledele oz. so spremenile barvo (v sivkasto).

Močno pa se ujemajo predvsem fiziognomije ljudi in živali. Moški in ženski obrazni tipi so shematizirani in so daljni odmev mehkega gotskega sloga.

Obrazi Marij pri Poklonih svetih treh kraljev (v Strahomerju, Taboru in tudi v Maršičih in Vinah) so ovalni, oči so velike, izbuljene ter mandljaste ali okrogle oblike. Lok obrvi je tanek in visoko nad očmi, nos ozek, dolg, usta majhna in srčasta, brada pa je ponazorjena s krogcem. Lasje so dolgi in valoviti in se prilegajo glavi, ki je nekoliko nagnjena naprej. To lahko rečemo tudi za marsikatero upodobitev drugih svetnic (Vine, Maršiči, Volča). Marijina postava je široka in zajetna tako v Strahomerju kot v Vinah in v Maršičih. V Strahomerju pa se je mojster še posebej pomudil pri detajlih: Marijino ogrinjalo ima belo obrobo, posuto z dragimi kamni.

Jezuščki imajo kratke, močno skodrane lase in okrogel obraz, oči, nos, usta in brada pa so enaki kot pri Mariji (Strahomer, Tabor, Maršiči, Vine). Njihova telesca so okrogla, imajo tolst trebušček, velika stopala, zalite podlahti in meča. Kolena so označena s krogcem

4. Kralj in paž, detajl s *Poklona sv. treh kraljev* v p. c. Sv. Jakoba v Strahomerju

5. Konjenik in zajec, detajl s *Pohoda sv. treh kraljev* v p. c. Sv. Jakoba v Strahomerju

(strahomerskemu je najbolj podoben taborski angel pri Oznanjenju), a so naslikani v različnih pozah. V Strahomerju ima Jazušček okoli vratu ogrlico z rdečimi koralami, ki naj bi varovala pred nesrečo.

Starejši moški so naslikani s košato belo brado, visokim čelom, velikimi izbuljenimi očmi ter majhnimi srčastimi usti. Imajo poudarjene tanke gube okrog oči in na čelu (Jožefa v Strahomerju, Maršičih in Kajn v Taboru; stari kralj v Strahomerju, Bog Oče in Abel v Taboru ter Bog Oče v Vinah). Pri vseh starejših svetnikih (tudi pri sv. Elizabeti v Maršičih) so slikarji starost na obrazu upodabljali s takšnimi gubami. Klečeča poza z nerodno vzporedno postavljenima nogama, nekoliko nazaj nagnjenim zgornjim delom telesa in s sklenjenima rokama ter z nazaj nagnjeno glavo se pojavlja pri starem kralju v Strahomerju in v Vinah ter pri Ablu v Taboru.

Tudi mladeniči imajo ovalne obraze z velikimi izbuljenimi očmi, majhnimi srčastimi usti in okroglo brado. Lasje so dolgi, svetli in kodrasti (paž v Strahomerju, sv. Jurij v Volči, Janez Evangelist v Vinah,

sv. Florijan v Taboru). Jezdec v spremstvu svetih treh kraljev v Strahomerju je okrogel z zabuhlimi ličnicami, velikimi očmi in širokim ter kratkim nosom (taki so tudi spremljevalci sprevoda v Nadlesku, ki pihajo v troblje, in paž, ki opazuje poklon kralja). Pomenljiva je njegova drža rok pri rokovanju s soslednjim jezdecem (jezdi nazaj in se obrača naprej proti sprevodu). To držo in prav tako stožčasto pokrivalo z belo krzneno obrobo najdemo samo še pri jezdecu v Nadlesku (le da je tu dodana še krona). Oba imata ob svoji levi nogi tudi podoben ukrivljen meč.

Oblačila in njihovo gubanje je zmeraj naslikano s širokimi, dolgimi potezami, brez niansiranja in deluje zelo preprosto. Modni renesančni elementi oblačil so belo-rdeči, narezani rokavi klečečega kralja v Strahomerju (sl. 4), Marije na freski Oznanjenja v Taboru in cela obleka paža v Vinah.

Široko in nizko rdeče naglavno pokrivalo paža v Strahomerju se pojavlja tudi pri pažih v Maršičih. Najpogostejša barvna kombinacija oblačil je na vseh freskah rdeče-zelena. V sprevodu so tudi rdeče zastave trikotne oblike, ki jih najdemo v Strahomerju, Maršičih, Lopati in Taboru (vendar se tukaj kraki dveh zastav prepletajo). V Vinah je na žalost celoten zgornji del freske poškodovan, zato ne vemo, kakšen je bil.

Pokrajina je v vseh primerih gričevnata z gradovi. Nikjer ni prave perspektive; gre za dekorativno podano okolje, ki je zmeraj podrejeno prvemu planu z jezdecu. Po površini so posejana drevesa oranževcev (takšno drevo zamenjuje tudi palico sv. Krištofa), ki so najbolj znan element fresk hrvaške skupine. Povsod so deblo, krošnje in sadeži naslikani skoraj enako. Šopi trave so lahko enostavne zvezdaste oblike, včasih pa je dodan še cvet, ki spominja na krog ali zvončnico. Tla so povsod (razen v Lopati) rumene barve. V Vinah zgornji pas Pohoda in poklona svetih treh kraljev ni ohranjen, zato pokrajina ni vidna, podrastja pa ni (nadomeščajo ga vtisnjeni patronirani vzorci, ki so zapolnili prazen prostor v nekakšnem *horror vacui*); figure so zelo velike in zasedajo ves prostor. Zanimivo je, da v treh primerih (Nadlesk, Lopata in Strahomer) najdemo enako naslikano veliko zvezdo vodnico z osmimi ozkimi kraki.

Na freskah je zelo malo arhitekture; pojavljajo se miniaturni gradovi s tremi stolpi na vrhovih gričev in hlevček (v prezbitერიjih in na slavolikih drugih cerkva najdemo naslikane še posamezne arhitekturne člene – stebriče, loke ipd. –, vendar v Strahomerju to ni ohranjeno). Gra-

diči istega tipa kot v Strahomerju so še v Lopati in Maršičih. Hlevček v Strahomeru je popolnoma enak tistemu v Maršičih, v Vinah in Lopati pa je naslikana njuna poenostavljena različica. Preprosta lesena konstrukcija nosi streho iz ozkih pravokotnih strešnikov, ograja pa je sestavljena iz koničastih letvic, povezanih z zelenimi trakovi. Izza ograje gledata vol in osel. Strahomerskemu volu je podoben tisti v Lopati in v Maršičih, oslu pa tisti v Maršičih in Lopati (le da imata daljša in zašiljena ušesa).

Konji so povsod beli, rdeči ali posuti z rdečimi krogci. Po trupu so Strahomerskim konjem najbolj sorodni tisti v Volči, Maršičih in Vinah z značilnimi zašiljenimi, naprej obrnjenimi ušesi. Primerljivi pa so tudi po opravi: enako uzdo in rdečo mrežo s cofki na zadnjem delu konjskega hrbta najdemo v Strahomerju, v Volči (v teh dveh je tudi sedlo identično) in v Maršičih, povsod pa imajo zvezane repe.

V vseh primerih spremljajo tri kralje tudi psi (v Vinah je še ločen prizor, kjer dva psa lovita zajca na notranji strani slavoločne stene). V Nadlesku so zelo slabo vidni, v Lopati pa so bolj nerodno naslikani. Povsod imajo psi razpotegnjen, slok trup, zaobljene in nekoliko kvadrataste gobce, viseča ušesa in kratek, privzdignjen rep. Psa, ki lovita zajca, sta v Vinah naslikana drugače, saj ju je slikar hotel prikazati bolj divja in napadalna: ušesa so zašiljena ter postavljena pokonci, gobec je bolj podolgovat, kažeta zobe in ostre kremplje, rep pa je daljši in bolj košat. Posebnost Maršičev je lisica romarica, ki ima enak trup kot psi, le da ima širok, košat rep in rumeno dlako, bel trebušček in malo bolj zašiljen gobček. Zajec v skoku je naslikan v Strahomerju (sl. 5) in v Vinah: ujemata se glavi, dolga zašiljena ušesa in dlaka na hrbtu, ki je naslikana v obliki kapljic; kratek vzvihan rep ter tace pa so enaki kot pri psih.

Potem ko smo našteali vse opisane skupne značilnosti, je jasno, da je slikar Peter, ki je naslikal fresko Pohoda in poklona svetih treh kraljev na severni steni strahomerske cerkve, zatrdno spadal v krog t. i. hrvaške skupine. Zagotovo je tudi nekdanja freska (verjetno sv. Krištofa) na zunanjščini njegovo delo, po vsej verjetnosti in po analogijah z drugimi cerkvami pa je poslikal tudi nekdanji slavolok in prezbiterij. Na žalost so ga v 17. stoletju zamenjali z novim. Ostal pa nam je že znani prizor v ladji, ki je med kvalitetnejšimi in bolje ohranjenimi v krogu te skupine. Razveseljivo je, da je bila odkrita natančna letnica (1536) in da smo dobili še eno ime mojstra.

Seznam lokacij:³

Krška vas na Dolenjskem, p. c. sv. Mohorja in Fortunata: freske ohranjene v prezbitoriju, prva polovica 16. stoletja.

Na severni steni prezbitorija je fragment freske sv. Mohorja in sv. Fortunata. Jure Mikuž navaja v svojem članku,⁴ da sta na zunanji strani slavaloka še freski sv. Jurija na južni strani (bil je zrcalna podoba istega prizora v Volči) in dveh svetnic na severni, vendar po zadnjem restavriranju nobena ni ohranjena(?).

Kubed na Primorskem, p. c. sv. Florijana: freske so ohranjene v starem prezbitoriju, prva polovica 16. stoletja.

Lopata na Dolenjskem, p. c. sv. Neže: freske so nastale v prvi polovici 16. stoletja. Na severni steni ladje je *Pohod in poklon svetih treh kraljev*. Na južni ladijski steni je *Križanje* (proti vzhodu), *Poslednja sodba* (na sredini) in *Bičanje* (proti zahodu). Na zunanji strani slavaloka so zgoraj fragmenti *Oznanjenja* (severno angel, južno Marija), pod njim pa so na vsaki strani upodobljeni celopostavni svetniki.

Maršiči na Dolenjskem, p. c. sv. Urha: freske so nastale pred 1514 (Tomaž iz Senja).

Na zunanjščini je na južni steni upodobljen sv. Krištof. Znotraj je na severni steni ladje *Pohod in poklon svetih treh kraljev*, na južni pa sta tik ob slavaloku prizora sv. Mihaela (spodaj) in svetnice (s cerkvijo v rokah). Na zunanji strani slavaloka sta zgoraj (poškodovana) angel in Marija iz *Oznanjenja*, spodaj pa sta na severni strani celopostavna sv. Andrej in sv. Katarina, na obodu (na severni strani) se je ohranil Jese, korenika pa je uničena, na notranji strani je na južni strani fragment freske s celopostavnim svetnikom ali svetnico in klečečim donatorjem (?). Na stenah prezbitorija je galerija celopostavnih in dopasnih svetnikov. V ostenju severnega okna triosminskega prezbitorija je upodobljena znamenita lisica romarica (sl. 6).

Nadlesk na Notranjskem, p. c. sv. Jedrti: freske so iz leta 1511.

Na južni strni zunanjščine je sv. Krištof. Znotraj je na severni ladijski steni freska *Pohoda in poklona svetih treh kraljev*, na južni

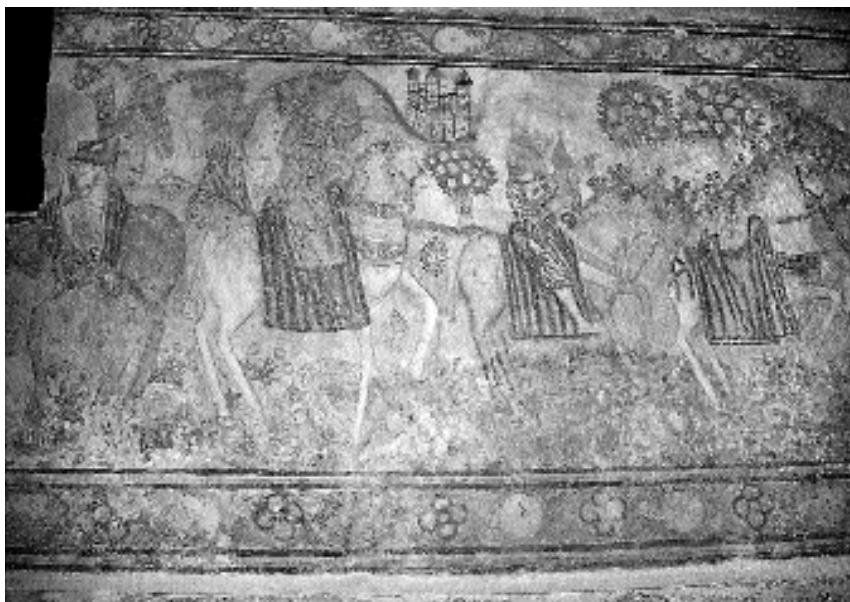
³ Dopolnjen seznam po J. Mikužu: *Slikarstvo hrvaške skupine v 16. stoletju na Slovenskem*, ZUZ, n. v., 10/1973, str. 24–25.

⁴ Ibid., str. 25.

GRADIVO

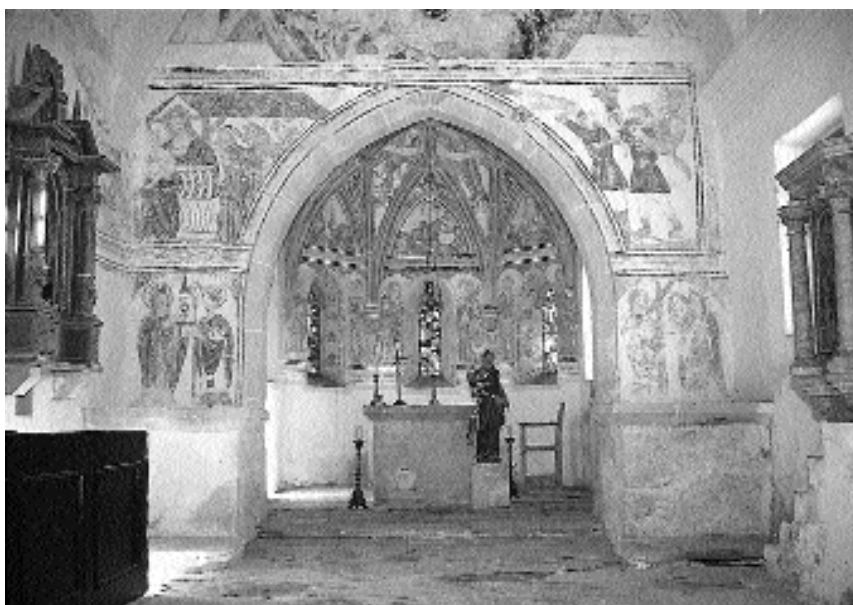
6. Detajl *Poklona sv. treh kraljev* v p. c. Sv. Urha v Maršičih na Dolenjskem

7. *Pohod sv. treh kraljev* v p. c. Sv. Jedrti v Nadlesku na Notranjskem

8. Marija iz Oznajenja, p. c. Sv. Nikolaja v Taboru pri Grosupljem

9. Pogled proti vzhodu, p. c. Sv. Janeza Evangelista v Vinah nad Zagorjem ob Savi

10. *Boj sv. Jurija z zmajem*, p. c. Sv. Jurija v Volči pri Poljanah nad Škofjo Loko

pa tik ob slavlolu sv. Barbara. Na zunanji strani slavloloka je zgoraj *Oznanjenje*, na južni strani spodaj pa *Križanje* (sl. 7).

Strahomer na Barju, p. c. sv. Jakoba: freske so iz 1536 (mojster Peter). Na zunanjščini so ohranjeni le fragmenti, sv. Krištof (?) na severni steni pa je bil snet. Znotraj je na severni ladijski steni *Pohod in poklon svetih treh kraljev*.

Tabor pri Grosupljem, p. c. sv. Nikolaja: freske so nastale proti sredi 16. stoletja. Na zunanji strani slavloloka je na vrhu Bog Oče s Kajnom in Ablom, na vsaki strani pa sledita še angel in Marija na prizoru *Oznanjenja*. Spodnji pas zasedata *Marija zaščitnica s plaščem* na severni in sv. Florijan na južni strani. Nad celotno poslikavo je še polje s petimi angelskimi glavicami (sl. 8).

Vine nad Zagorjem ob Savi, p. c. sv. Janeza Evangelista: freske so nastale po letu 1521. Prezbitერიj je poslikan v celoti. Na stenah so apostoli, Bog Oče, svetnice in svetniki, na oboku pa so upodobitve sonca in lune, simbolov evangelistov ter prerokov z napisnimi trakovi. Na notranji strani slavlolčne stene sta naslikana dva psa, ki preganjata zajca. Na zunanji strani slavloloka sta spodaj na severni strani sv. Bar-

bara in sv. Nikolaj, na južni pa sv. Andrej in sv. Katarina; na južni strani zgoraj je *Darovanje Kajna in Abla*, na severni pa je zaključek freske *Poklona svetih treh kraljev* (Marija z Jezuškom, Jožef in hlevček). Poslikana je še severna stena ladje, na kateri je *Pohod* in začetek *Poklona svetih treh kraljev* (sl. 9).

Volča pri Poljanah nad Škofjo Loko, p. c. sv. Jurija: freske so iz prve polovice 16. stoletja (sl. 10). Na zunanjsčini je na južni steni dobro ohranjen sv. Krištof. Znotraj je na severni steni prezbiterija *Križanje*, na južni pa sv. Jurij z zmajem.

Na naslednjih lokacijah so freske še pod ometom: *Sv. Urban nad Trato* (odkrit le sv. Krištof na zunanjsčini), *Marijina cerkev v Gumnišču* (nekaj sond v prezbiteriju: Adam in Eva), *Sv. Tomaž pri Velikih Poljanah* (odkriti fragmenti na slavoloku), *p. c. sv. Lenarta v Krvavih pečeh* (sonde v prezbiteriju in ladji), *p. c. sv. Primoža in Felicijana v Bločicah* (Pohod in poklon svetih treh kraljev je pod ometom severne ladijske stene), *ž. c. sv. Kozma in Damjana v Krki* (sonde v pritličnem pasu zvonika) *p. c. sv. Pavla v Drskovčah* (fragmenti v notranjsčini). V *p. c. sv. Martina v Setniku* je ohranjen le sv. Krištof na zunanjsčini. Uničene pa so bile freske v: *p. c. sv. Katarine v Plešivici*, *p. c. sv. Filipa in Jakoba v Višnjah*, v *Cviblju* (kjer je bila poslikava še neodkrita). V Raščici pa za poslikavo, ki jo omenja Primož Trubar, ni nobenih dokazov.

Literatura:

- M. Zadnikar: *Signiran »krovaški malar« v Nadlesku*, VS, 9/1962–64, str. 73–76.
- F. Stelè: *Slikarstvo v Sloveniji od 12. do 16. stoletja*, Ljubljana 1969.
- J. Mikuž: *Slikarstvo hrvaške skupine v 16. stoletju na Slovenskem*, ZUZ n. v., 10/1973, str. 13–29.
- J. Mikuž: *Podobe Gallusovega časa*, Ribnica 1991.
- J. Höfler: *Srednjeveške freske v Sloveniji, I., Gorenjska*, Ljubljana 1996.
- J. Höfler: *Srednjeveške freske v Sloveniji, II., Primorska*, Ljubljana 1997.

| CROATIAN GROUP FRESCOS IN STRAHOMER

The church of St James in Strahomer was built in the late 15th century and restored in the 17th century. The northern wall of the nave is adorned with a fresco of the Journey and Adoration of the Magi, which bears the signature of Peter and is dated 1536. The article attributes the fresco to a Croatian group of painters who, in the first half of the 16th century, frescoed several Slovene churches. In general, these works do not display a high level of quality, they appeal to simple tastes and are primarily decorative. The programme of the frescoes repeats itself and is adjusted to the standards of a system of frescoed interior known as the Carniolan presbytery. They can be described in terms of the transition style between the Gothic and Renaissance. The colours are warm and earthy, the prevalent nuances being red and yellow, combined with green and white. The group can be identified according to the following features: borders which are composed of more or less the same succession of colours; stencilled patterns on drapery and in the background; male and female facial types which are schematic and are a distant echo of the International Gothic Style; folds in the drapery which are invariably painted with broad and long strokes and without any nuances; and several other details, such as the red and white ornate sleeves, tufts of grass in a simple star-like shape, orange trees, miniature castles on hilltops, small stables with a donkey and ox, red horse-harness and the constantly present horses, dogs and rabbits. After comparison with many other Slovene works by this group of painters, the authors have concluded that the Strahomer frescoes are most closely related to the frescoes in Maršiči in the Dolenjska region, Volča pri Poljanah nad Škofjo Loko and in Vine nad Zagorjem ob Savi.

Captions:

1. *Adoration of the Magi*, parish church of St James, Strahomer
2. Horse and two dogs, detail from *the Adoration of the Magi*, parish church of St James, Strahomer
3. Border, detail from *the Adoration of the Magi*, parish church of St James, Strahomer
4. King and page, detail from *the Adoration of the Magi*, parish church of St James, Strahomer
5. Horseman and rabbit, detail from *the Adoration of the Magi*, parish church of St James, Strahomer
6. Detail from *the Adoration of the Magi*, parish church of St Ursus, Maršiči, Dolenjska region
7. *Journey of the Magi*, parish church of St Gertrude, Nadlesk, Notranjska region
8. *Mary of the Annunciation*, parish church of St Nicholas, Tabor pri Grosupljem
9. View towards the east, parish church of St John the Evangelist, Vine nad Zagorjem ob Savi
10. *St George fighting the dragon*, parish church of St George, Volča pri Poljanah nad Škofjo Loko